

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 216
תמוז תשע"ט

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

יותר להגיע, בכל זאת היתה להם סיבה חשובה לסיים את ההפגנה זמן מה לפני כניסת השבת.

והסיבה היא מפני הטלטול בשבת. אנשים שיגיעו להפגנה בודאי יקחו עימם חפצים, סידורים, שעונים ממחטות ועוד, ואם ההפגנה תהיה בשבת, יהיו אנשים שלא ישימו לב ויטלטלו. באירוע זה החנות נמצאת על גבול העירוב העירוני, מחוץ לעירוב, ושם בודאי אסור לטלטל. בנוסף לכך גם בתוך העירוב של העיר, יש ציבור גדול של בני תורה שנוהר שלא לטלטל, מפני כל החששות המצויות בעירובים של זמנינו. לכן הקדימו את ההפגנה וסיימו אותה כעשרים דקות לפני כניסת השבת, שכולם יספיקו לחזור לביתם, והמעמד של קידוש ה', לא יגרור ח"ו מכשול כלשהו, בקיום ההלכה בטלטול בשבת קודש.

אל הורי המשפחות ומארגני השבתות

הדברים האלו נוגעים גם לכל משפחה ומשפחה, כאשר נוסעים עם בני המשפחה לשבתות לערים וישובים, וברוב המקומות מצב העירוב בעייתי מאוד ואי אפשר להסתמך עליו. יש להזהר מאוד שלא להביא את בני המשפחה לידי מכשול, ולא לידי נסיון, שמחמת שהם רגילים לצאת בשבת עם הילדים בשטח העירוב המהודר שבאזור מגוריהם, סבורים שיכולים לעשות כן גם בישוב, כי המשכיר אמר להם שיש עירוב מהודר.

כמובן שההכרעה בכשרות העירוב אינה יכולה להיות ע"י שמועה מהמשכיר, שבודאי רוצה להגיד שהמקום מומלץ מכל הבחינות, וגם אינה יכולה להיות ע"י אדם מן הישוב שאינו מכירים את ידיעותו

בנושא העירובין, שרק מעטים בקיאים בו. אלא הכשרות צריכה לבוא ממערכת מוסמכת שאנו יודעים שיש לה בקיאות וידיעה טובה בחלק ההלכתי ובחלק הפרקטי. וכידוע הרבה מקומות אינם עומדים ברמת הכשרות הטובה, והרבה מקומות לעצרו פסולים ומשגג שווגר מחוסר בקיאות בהלכה. לכן מוטל על כל הורי משפחה,

וכל מי שמארגן נופש לקבוצה, לדאוג לעשות עירוב סביב למתחם הכלכה, ולהודיע בצורה ברורה, שלא יעברו עם חפצים מחוץ לגבולות ההלכה, שזו מצותינו להתאמץ ולהיזהר, לשמור שבת כמצוותה.

מעלת עשיית עירוב פרטי לכל ישיבה

דבר חריג ומיוחד אירע בשבוע שעבר בישיבת סלבודקה בבני ברק, הישיבה מתפרסת על כמה בנינים גדולים שנמצאים משני צידי רחוב הרב שר, ובשביל שיוכלו בני הישיבה לטלטל מבנין לבנין, עשו עירוב קטן ולא הסתמכו על העירוב של כל השכונה. דבר זה נהוג בהרבה ישיבות ברחבי הארץ, לעשות עירוב נפרד סביב לישיבה, ויש בזה מעלה גדולה מאוד. כיון שבעירוב גדול שמקיף שכונה, יש קושי לעשות אותו בהידור רב, לפעמים זה מחמת שטחי בניה שפוגעים בעירוב, ולפעמים מחמת שכנים שאינם נותנים לעשות כל דבר בסמוך לדירתם, יש ולא יודעים עליהם לשכור מהם, ויש גם את הנושא של הר"ר שבשכונה עוברים רחובות רחבים ט"ז אמה, שלדעת כמה ראשונים אי אפשר לערב אותם והמשנ"ב כתב ע"ז שראוי להחמיר, ועוד דברים רבים שהאחרים מתמודדים איתם מידי שבוע, לכן באמת דבר חשוב שבכל ישיבה יהיה עירוב מהודר ומפוקח מסביב לישיבה, כדי שהבחורים שמהדרים בכל דבר, ויכלו להעביר דברים בין המבנים של הישיבה ללא חשש.

איך מזויזים מכולה שעומדת תחת צורת הפתח

בשבוע זה הבחורים הבחינו שיש מכולה של פסולת בניה תחת החוט, והתעוררה שאלה כיון שמקפידים שאם יש מחיצה או מבנה תחת החוט, הוא מחלק את הפתח ופוסל אותו כמבואר בחזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח) א"כ גם מכולה שנמצאת תחת צורת הפתח פוסלת אותו. אמנם הוראת רבני העירובים (ע"פ דברי החזו"א סי' ע' ס"ק י"ג) שדבר ארעי אינו פוסל את הפתח, והסברא בזה משום שהוא לא מגדיר שהפתח מחולק לשני

האברכים יצאו אל המושב ללמוד עירובין למעשה

בשבוע האחרון אירע דבר מיוחד מאוד, לראשונה יצאו לומדי השיעורים, במסגרת הלימוד של בודקי עירובין, לסיור עירובין באחד מהמושבים הדתיים במרכז הארץ. אוטובוסים מאורגנים יצאו מירושלים ומבני ברק ומודיעין עילית, והגיעו אל הישוב כמאתיים אברכים, לעשות "שימוש" הלכתי בהוראה בעירובין.

האברכים חולקו לשתי קבוצות, ועברו לפי סדר עמוד אחר עמוד, התבוננו חקרו ודרשו, הגדירו כל נושא, ושמעו את האבחנה הנכונה, את שימת הדגש ההלכתי בכל דבר, השיטות שלמדו במשך תקופת השיעורים, וההכרעה ההלכתית הקובעת את ההלכה בכשרות העירוב. לפי דרגות כשרות המוקבלות בזמנינו, בפסיקתם של גדולי ההוראה ורבני העירובים הידועים, המנחים את דרך ההוראה של "מוקד העירוב" בארץ הקודש.

דיון בעמודי העירוב בסניף בנושבים

חשיבות ההמחשה במיוחד בהלכות עירובין

לאחר הסיור האברכים היו נסערים מאוד, נפתח לעיניהם עולם חדש, אינו דומה הלימוד מתוך הספר, ללימוד מתוך המעשה. תמיד בכל נושא ההמחשה היא מחזקת את ההבנה הרבה מאוד, אבל בעירובין ההמחשה עושה את הידיעות ללימוד אחר לגמרי. לכן היא הרבה יותר חשובה. ויש לזה כמה סיבות.

דבר ראשון ההמחשה יש הרבה נושאים דברים שכל אדם מכיר אותם, וכשלומד אותם מבין מיד במה מדובר, הדוגמא עומדת לנגד עיניו, כמו לדוגמא לולב, שכל אדם קונה כל שנה לולב ומביט בו, וכאשר בא ללמוד הוא יודע במה מדובר, מבין את הנידונים גם לפרטים הקטנים. ובכל זאת ההמחשה בשעת הלימוד מועילה הרבה. אבל בעירוב אינו רגילים לראותו אותו ולהתבונן בו, ולכן כאשר באים ללמוד אותו, חייבים המחשה חדשה בזמן הלימוד.

בנוסף להמחשה של הדינים שנלמדים, בעירובין יש דבר שונה, שכל מקרה כלול מכמה דינים, וצריך לדעת כמה הלכות בנושאים שונים לדוגמא, נקח דבר אחד שראינו כמה דוגמאות ממנו במהלך הסיור במושב. אה העמידו את עמודי העירוב בתוך חביות, מה צריך לבדוק בהם, א. לדעת מה גובה החבית, (שיש בה רק שיעור רח"ג, ולא שיעור חזו"א) ב. לבדוק אם החבית לא התכסתה בחול, והתמעט מהגובה שלה. והאם יש הבדל בין מקרה שהצטבר חול סביב לחבית לבין מקרה שגדלו שיחים וצמחים סביב לחבית, כמה שיחים ומה החוזק שלהם. ומה הדין כשזרקו שם פסולת שאין עדייתם לפנותה. ג. אם העמוד עקום ועובר את החבית,

חביות שהתכסו בחול והתמעטו מיי טפחים

האם בדיעבד מועיל שהחוט מעל העמוד העקום, ומתי גם זה לא מועיל. וכן בכל נושא בעירוב, יש הרבה פרטים והרבה הלכות. ובשביל זה חשוב מאוד לסייר ולהתבונן, ללמוד לראות דבר ולדעת לאיזו הלכה הוא שייך. בעקבות הסיור המיוחד, נגשו אברכים רבים אל מוקד העירוב, ובקשו להצטרף לבדיקת עירובים במקומות נוספים, ולסייע בדברים הנדרשים.

ההפגנה בפ"ת שהסתיימה לפני כניסת השבת

נושא העירובים הולך ומתפשט בקרב מודעות הציבור, לזכור לחשוב על קיום הלכות אלו, ולא להיכשל בהם ח"ו. דבר מיוחד שאירע בשבועות אלו, כאשר החליטו רבני העיר "פתח תקוה" לערוך הפגנה של תושבי העיר, נגד חנות שהתחילה לפתוח בשבת ולמכור מאכלות אסורות רח"ל, בדרך כלל הפגנות אלו נגד חילולי שבת נערכות בשבת עצמה, כאשר הכאב מורגש בכל לב יהודי, שאחינו התועים ממדדדים יותר ויותר. אלא שכאן החליטו רבני העיר לערוך את ההפגנה בערב שבת בשעה 6 אחה"צ, שעה וחצי לפני כניסת השבת. למרות שבזמן זה אנשים עסוקים, וקשה

מקומות, אלא הוא דבר שנמצא בתוך הפתח, והמקום והפתח הוא אחד. לכן אין בעיה כשמכונת חונה מתחת צורת הפתח, אלא רק בדברים העומדים לזמן ממושך. אבל הגאון רבי דב לנדו שליט"א נוהג להחמיר גם בדבר ארעי כגון מכונת החונה מתחת צוה"פ.

סמוך לכניסת שבת, בשעה שהגאון רבי דב לנדו שליט"א צעד לשיבה לקבלת שבת, הוא עבר סמוך למכולה, ושאלו אותו האם זה פוסל את העירוב. הגאון שליט"א ענה כשיטתו, שצריך להזיז אותה שלא תהיה תחת הפתח.

הבחורים רצו להזיז ולדחוף אותה, אבל המכולה היתה עם הרבה אבנים במשקל כמה טונות, ולא היה שייך להזיז אותה. מיד הזעיקו בחורים מהפנימיה, שבאו לעשות הכל על מנת לקיים דברי רבם, ונכנסו עם בגדי השבת לתוך המכולה, והוציאו אבן אחר אבן אל שקים גדולים שהעמידו בצד, עד שפינו את תכולת המכולה, ואז בכוחות משותפים הזיזו את המכולה לצד, שלא יהיה אפילו כלי עראי מתחת החוט. והעירובייה מהודר ללא חשש.

בדברים אלו יש לציין דבר חשוב לכולם, שהעירובים הנעשים בשיבות, מיועדים בשביל בחורים המהדרים בשמירת שבת ובקיום ההלכה, צריך לעשותם בתכלית ההיזר, ולהשקיע בעשייתם שיהיו בצורה תקינה וחזקה. כדי שבאמת יהיה בהם את המעלה הגדולה, שיהיה יותר מהודר מכל השכונה. ולא רק להעמיד קרשים, כביכול לצאת ידי חובה.

ארבעה מגבים ומטאטים לעשיית עירוב בחצר

בשבוע שעבר היו שתי משפחות שנסעו לשבת, ושהו בוילה שיש בה דירה עם יחידת דיור. והמעבר מזה לזה הוא רק דרך החצר. המשפחות ביקשו לעשות עירוב לחצר, כיוון שלשתייהן היו תינוקות סטנים, ולא היו יכולים לבוא זה אל זה לסעודת שבת, בלי לטלטל. באותו אזור היה עירוב שמפוקח ע"י אדם חרדי יר"ש, ובכל זאת העירוב לא היה ברמה המקובלת בשכונת החרדיות, ע"פ הכוונת גדולי הרבנים בזמננו. ולכן לא היתה להם אפשרות לטלטל דרך החצר, בלי לעשות בה עירוב פרטי המקיף אותה במחיצות כהלכה.

כאשר הגיעו בני המשפחה לדירה ביום שישי בצהרים, הוציאה אחת הנשים ארבעה מגבים ומטאטים, ונתנה לאחד מבני המשפחה ואמרה הנה הבאתי מקלות שתוכלו לעשות את העירוב. האיש התפלל ואמר, ממקלות לא עושים עירוב, צריך לעשות עמודים כשרים, שאלה האשה מדוע לא תעשה אותם לעמודים, ותקשור להם חוטים?

והנה יש שתי בעיות להשתמש במקלות אלו לעמודי העירוב. דבר ראשון קשירת החוט נעשית מן הצד של העמוד, כי אי אפשר לקשור את החוט מעל ראש המקל, וכאשר החוט מן הצד אינו כשר כלל לצורת הפתח (ש"ע סי' ש"ב ס"א). דבר שני, גם אם המטאטא יהיה שלו והוא יתקע מסמך מעל ראשו, ויקשור את החוט מעל גבי ראשו, עדיין אינו מועיל לכתחילה, כי לפי מה שנוקטים להלכה כדעת כמה מהפוסקים שלא להכשיר עמוד עקום. מחמת שהחוט שנמצא מעל ראשו, אינו מכוון כנגד ה" טפחים התחתונים של העמוד, שהם עיקר העמוד (הכמת שלמה, וחז"ו"א). וכאשר העמוד דק כמו מקל מטאטא, הרי כל עקמימות קלה שתהיה כבר לא יהיה החוט מכוון כנגד תחתיתו, (משא"כ בעמודי העירוב שעושים אותם רחבים כתשעה ס"מ, וגם מוסיפים לחי לפני העמוד, ע"ז החוט מכוון כנגד כל ה" טפחים התחתונים של העמוד, או הלחי שהוא כעין עמוד).

איך מהברים בלי לתקוע מסמכים

לאחר שהבינו שלא יוכלו להשתמש במקלות של המגבים, הפתרון היה לקשור חוט בגובה, ולהעמיד תחתיו לחיים, אבי המשפחה הסתובב עם הילדים לבדוק את הגדרות של החצר, ולמצוא את המקומות החסרים, ולחפש לוחות עץ או דברים דומים, כדי שישימשו לחיים. את החוט הם הביאו עימם, כיון שקל להביא אותו, וקשה למצוא אותו. לעומת זאת לחיים קשה להביא וקל למצוא. האב התחיל בקשירת החוט, אבל גם פה הוא נתקל בבעיה, לאיזה דבר לקשור אותו, כיון שאין ברגים בקירות ואין מזגנים, גם במרפסת לא היה מעקה או סורגים, ואין במקום הזה שום דבר שאפשר לקשור אליו את החוט.

גם בשלב זה התגייסו שאר בני המשפחה למציאת פתרון, אחד מבני המשפחה הביא כסא להעמיד אותו למעלה במדרגות, והציע לקשור אליו את החוט, הבעיה היא שאם נמתח את החוט שלא יתנדנד ברוח, הוא יכול להפיל את הכסא. לפיכך הביאו אבן גדולה והניחו על הכסא, וכך היה לו משקל מספיק בשביל להחזיק את החוט מתוח כהלכה.

כאשר באו להעמיד את הלחיים, שוב נתקלו באותה בעיה, שאי אפשר לחבר את הקרש לקיר, כי אין ברגים וברזלים שבולטים ממנו. אחד מהם הציע להשעין את הלחי על הקיר, וממתח כובדו הוא יעמוד כל השבת ולא יפול. אבל הבעיה שזה לא מספיק להכשיר צורת הפתח, כיון

שהשו"ע פוסק (סי' ש"ב ס"א) שהקנים שבצדדים צריכים שיהיו חזקים שיכולים להעמיד דלת קלה כגון של קש או קנים, [כעין מחצלת קיינעס קלה], ואם הלחי הוא קרש שנשען ללא חיבור, בודאי משמש של דלת קלה יכול להכריע אותו ליפול. ושוב הם מצאו פתרון, לקשור את הלחי אל הכסא שמאחורי הקיר, בעזרת חוט ארוך, והעיקר שתהיה לו תפיסה כלפי מעלה, שאם יחברו לו דלת קלה, הוא לא יפול.

לחי מוצמד לשייה והענפים בין הלחי לחוט

בצד השני קשרו את החוט לעץ, והלחי עמד לפני גדר חיה ששימשה למחיצה סביב לחצר. כאשר באו להעמיד את הלחי לפני הגדר, קשרו אותו היטב, והוא נמשך אל תוך העץ, ואז נתקלו בהלכה אחרת, שכתב המש"ב (סי' ש"ג ס"ק ק"ב) שאם יש גג המפסיק בין הלחי לחוט, אינו כשר.

וא"כ הענפים שבולטים מעל הלחי, גורמים הפסק בין הלחי לבין החוט. [יש לציין שלא כל ענף בודד מהווה הפסק, ובפרט אם הוא מתנדנד ברוח, מפני שדבר עראי אינו מהווה הפסק, וגם דבר דק אינו נחשב גג. אבל באופן שיש כמה ענפים סמוכים, וגם בזמן הרוח יש כל הזמן איזה ענף המכסה ומבדיל בין הלחי לחוט, הרי זה כמו גג המפסיק ופוסל, למרות שיש בענפים נדנדו קל].

גם כאן המשפחה אילתרה פתרון, בעזרת קרטון שהיה מונח בחצר, תקעו אותו בין הלחי לשיח של הגדר, וע"ז הלחי התרחק מהשיח, ועמד במקום שהוא עדיין סמוך למחיצה תוך שיעור לבדו (עד ג' טפחים), אבל כבר לא היו ענפים שבולטים מעל הלחי.

בדברים אלו יש לציין דבר חשוב, וכמה הלכות רבות נוגעות לעשיית עירוב בחצר, ולכל פרט קטן בעירוב. הרי כל השאלות והפתרונות המוזכרים כאן, היו בשביל פתח אחד בכניסה לחצר, וכמה הלכות נוספות היו להם בפתח השני, ובבדיקת הגדרות. ע"י הדוגמאות המובאות בגליונות אלו, אנו לומדים עוד ועוד, מחכימים, מתעוררים, לומדים ובעז"ה גם מקיימים.

פרויקט עירובין לילדים

בימים אלו אנו פותחים פרויקט מיוחד ונפרד, לפעילות עירובין לילדים. במגוון דרכים המיועדים לגילאים שונים. נשמח לקבל עזרה וסיוע מאנשים יוזמתיים העוסקים עם ילדים, שמעוניינים לתרום מכשרונותיהם למען החרדת המודעות להלכות עירובין וקיומם, ולזכות את הרבים באמצעות פעילות חווייתית ויצירתית, מי שמעונין להיות שותף במסגרת זו בדברים מעשיים ויעילים, שיפנה למוקד העירוב, בטלפון או במייל, ונשתדל לשלב אותו בהקדם.

מבצע כתיבת סיפור - כובע במתנה

כמעט לכל משפחה יש סיפור על עירוב שהם עשו בעצמם, כשהיו בשבת בחצר מחוץ לאזור מגורים, איך הם בדקו את הגדרות, העמידו פחי אשפה למחיצות, קשרו חוטים וגרוטאות, ושאלו ודנו בשאלות הלכתיות. או לעומת זאת ישנם סיפורים למשפחות רבות כאשר לא עשו עירוב, ונמנעו מלטלטל, ואז גילו שהענין מורכב, הם לא לקחו את הילדים, אבל שמו לב גם להוריד את השעונים, ובדיקו בשבת זו היה בבית הכנסת אופרוף לשני חתנים, והילדים מלאו כיסם בממתקים, והחביאו אותם במדף בבית הכנסת, כדי לא לטלטלם בשבת. ועוד מגוון רחב של אירועים.

סיפורים אלו יכולים להקנות לנו הרבה ידיעות טובות, כל משפחה שתעלה כאלו זכרונות, ותתבונן בהם יחד עם הילדים, הרי זה הדבר המחכים ביותר, ומקנה חוויה הלכתית מוחשית ונעימה. בניצול נכון של הדברים, נוכל להקנות לילדינו קנין לכל החיים.

נקח דף ועט, נשב הגדולים עם הקטנים, נערוך יפה את הדברים, בסגנון כתיבה עשיר, עם תיאור של הנרגשות החיות, וגם עם המצוקות, עם השאלות הספקות ועם הפתרונות. נסיים במסקנה עם הפקת לקחים. ונשלח אותו במהירות אל מוקד העירוב.

כל משפחה שתשלח סיפור תזכה ללא הגרלה, בכובע מצחיה.

ננאי השתתפות: יש לכתוב רק סיפורים נכונים שארעו לאחד מבני אותה משפחה. המבצע לבנים וגם לבנות.

יש לציין שם וטלפון, מקום לימודים וכיתה.

זמן המבצע עד ח' לחודש אב בלבד. המלאי מוגבל.

ניתן לשלוח: במייל - a83320@gmail.com

או בפקס - 0733215719

וכן אצל הנציגים כדלהלן,

בבני ברק - רח' אור החיים 23 משפחת אנגלרד

מודיעין עילית - רח' אור החיים 14 08-9798930

ירושלים - גבעת שאול, רח' רבי חיים ויטל 24 05832-48468

קבלת הכובעים בכתובות הנ"ל מכ"א תמוז, מיד לאחר מסירת הדפים.

ניתן להאזין לשיעורים בדיני תחומין בטל של קול הלשון,

בזיהוי קולי על שם הרב משה אנגלרד שליט"א

וכן לפי המספרים - 03-6171110-1-19

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM